

Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum

LUNDS
UNIVERSITET

DEN EUROPEISKA OMBUDSMANNEN I SVENSK MEDIA

En innehållsanalys i framställningen av den Europeiska ombudsmannen i svensk dagspress
mellan 1994 – 2016

Kandidatprogram i Europastudier med humanistisk profil
Författare: Ebba Lindholm
Handledare: Eleonora Narvselius
EUHA20/VT 16

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att analysera svensk medierapportering om den Europeiska ombudsmannen mellan åren 1994 och 2016. En kvantitativ datorbaserad samt en kvantitativ manuell innehållsanalys användes som metod. Tre frågeställningar ställdes till 463 artiklar i svensk tryckt press, nämligen: Vilken ombudsman har förekommit mest, finns det en koppling mellan den europeiska medborgaren och den europeiska ombudsmannen i medias skildringar samt kopplas ombudsmannen till begrepp som öppenhet och transparens. Resultatet visar att intresset av den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress har sjunkit över tid, särskilt perioden 2005-2016. Finska Jacob Söderman har fått mer plats i svensk dagspress jämfört med hans efterträdare på posten. Resultatet visar också att rapporteringen är kopplad till traditionella politiska värden såsom manlighet, en institutionell arena och slutenhet. Det diskuteras att medierapporteringen om den europeiska ombudsmannen är komplex med perspektiv där medborgaren framställs som både maktlös och beslutskapabel på en och samma gång. Ombudsmannen som funktion diskuteras bidra till ett centralt medborgarrättsperspektiv som på sikt understödjer till att unionen stärks. Vad som rapporteras i media och på vilket sätt det antingen konserverar eller upplyser medborgarna är en viktig demokratisk fråga där ytterligare studier om den europeiska ombudsmannen behövs.

Nyckelord: Innehållsanalys, Europa, Ombudsman, Transparens, Media

Innehåll

Introduktion.....	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Inledning	1
1.3 Disposition	2
2.0 Bakgrund.....	3
2.1 En kort tillbakablick i ombudsmannens historia.....	3
3.0 Teori.....	5
3.1 Den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll inom EU.....	5
3.2 En europeisk offentlig sfär.....	7
3.3 Transparens som begrepp och demokratiskt verktyg inom EU	10
4.0 Metod	12
4.1 Metodologiska ansatser samt övergripande analytiska utgångspunkter	12
4.2 Material och avgränsning.....	13
4.2.1 Valet av artiklar.....	14
4.2.2 Kodenheter och kodningskategorier	16
4.2.3 Antconc	19
4.3 Tillvägagångsätt datorbaserad och manuell innehållsanalys	20
5.0 Resultat	22
5.1 Nedgång av ombudsmannens synlighet i svensk media	22
5.2 Resultat av datorbaserad analys.....	23
5.2.1 Ombudsmännens förekomst i svensk media.....	23
5.2.2 Den europeiska ombudsmannens relation till den europeiska medborgaren.....	24
5.2.3 Institutionens relation till öppenhet	25
5.3 Resultat av manuell analys.....	25
5.3.1 Den europeiska ombudsmannen och medborgaren 1994 –2004	26
5.3.2 Den europeiska ombudsmannen och medborgaren 2005 - 2015	26
5.3.3 Komparativ sammanställning	27
6.0 Diskussion.....	28
6.1 Sammanfattande resultatöversikt.....	28
6.2 Uppkomsten av nya informationsvägar	28
6.3 Ombudsman, Europa som politisk arena och genus	31
6.4 Öppenhet för en omedveten eller maktlös europeisk medborgare.....	32
6.5 En ombudsman i ett demokratiskt värdegrundsturt Europa.....	33
6.6 Metod diskussion	34
Referenser	36

Introduktion

1.1 Syfte och frågeställning

Denna uppsats avser undersöka en institution inom den Europeiska Unionen som är en viktig kontaktyta mellan EU och europeiska medborgare. Syftet med uppsatsen är analysera svensk medierapportering av den europeiska ombudsmannen mellan åren 1994 och 2016. Arbetet utgår från tre frågeställningar:

1. Vilken av de personer som varit europeisk ombudsman har förekommit mest i svensk dagspress?
2. Har den europeiska medborgaren en tydlig koppling till den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress?
3. Till vilken grad kopplas institutionen till begrepp som öppenhet och transparens i svensk dagspress?

Innan vi återkommer till frågeställningarna som blir centrala för det empiriska arbetet kommer först en inledning och en bakgrundsdel.

1.2 Inledning

Tänker en på förkortningen EU kanske en främst tänker på EU som en geografisk plats. En akronym som hänvisar till gemenskap där invånare kan leva tvåhundra mil ifrån varandra och tala olika språk men ändå ha en historisk och kulturell samhörighet. Men om en person tänker på förkortningen EU kanske den också tänker på det politiska systemet EU vars lagar och fördrag påverkar livet för individerna som delar den historiska och kulturella gemenskapen trots att de bor tvåhundra mil ifrån varandra och talar olika språk.

28 nationalstater i Europa bildar likt pusselbitar det vi kallar den Europeiska Unionen (EU). En union som blivit alltmer synonym med Europa. Inom ramarna för EU bor 508 miljoner invånare, en siffra som kan låta enorm i förhållande till Sveriges cirka tio miljoner invånare. Medborgarna vare sig svenskar, spanjorer eller tyskar lever och bor under inte bara ett tak av individuella nationella lagar utan också under en överbyggnad av transnationella lagar som gäller för samtliga 508 miljoner europeiska medborgare. Det är tack vare dessa lagar och fördrag som europeiska medborgare kan röra sig fritt inom EU, ta ut sedlar som ser likadana ut i många delar

av EU:s länder och utan förhinder ta del av världens största inre ekonomiska marknad. Listan på vad som håller européerna inom EU samman kan göras lång. Kan listan på vad som håller den europeiska unionen och dess medborgare samman göras lika lång? Eller är EU bara ett tak av transnationella lagar och fördrag som alla vi medborgare ska leva under i tystnad?

Likt de broar som ligger mellan EU:s 28 medlemsländer som gör att medborgare kan kliva mellan gränserna har det sedan 1995 funnits en institution vars mål varit att agera likt en bro mellan EU och dess medborgare. Av ren nyfikenhet gjorde jag en sökning på denna institution – den europeiska ombudsmannen (EO) och det blev snabbt tydligt att denna institution har synts ganska lite i svenska media.

Därför ska denna studie försöka lista ut hur det kan komma sig att en institution vars koppling till den europeiska medborgaren är så viktig har lite synlighet i svenska media och hur denna brygga till medborgaren har gestaltats i svensk media. Då den spelar en betydande roll i hur allmänheten ser på politiska system, som Thomas Risse menar ”ordinary citizens do not have direct access to political processes, let alone European policymaking. To the extent that they ”know” Europe and the EU, they know it through the media”¹ .

1.3 Disposition

Arbetet innehåller fem delar, en bakgrund, en teori, en metod, ett resultat samt en diskussion. Bakgrunden tar upp ombudsmannens historia och etablering. Teoridelen behandlar centrala begrepp av vikt för den fortsatta problematiseringen. Sedan presenteras metoden och tillvägagångsättet för genomförande och analys i arbetet. I resultatdelen presenteras vad som framkommit genom analysen. Därefter diskuteras sammanfattade de olika resultaten. Avslutningsvis förs en diskussion om arbetets vetenskapliga kvalitet och brister. Förutom denna ingress inleds varje kapitel med en mer detaljerad ingress.

¹ Thomas Risse, *A community of europeans?: Transnational Identities and Public Spheres* (Ithaca and London: Cornell University Press, 2010), 113.

2.0 Bakgrund

I bakgrunden presenteras en kort tillbakablick till var begreppet ”ombudsman” först nämndes samt hur och varför denna idé spred sig över världen.

2.1 En kort tillbakablick i ombudsmannens historia

Begreppet ombudsman är ursprungligen ett svenskt ord och betyder representant, det har även översätts till folkets försvarare, klagomålsman och offentlig vakthund.² Ordet ombudsman användes för första gången år 1713 när kung Karl XII av Sverige kom hem efter en resa i Turkiet på 13 år som lämnat Sveriges politiska system i oordning. För att undvika den oreda hans frånvarande orsakat inrättades funktionen ”Kungens högste ombudsman” som kom att bli kung Karls XII främste representant i Sverige. Kungens högste ombudsman kontrollerade att domare och tjänsteman fullföljde sina arbetsuppgifter. Den verkliga etableringen av ombudsmannen är dock förankrad till året 1809 och den regeringsform som uppstod efter statsomvälvningen i Sverige. I stöd av regeringsformen valdes den första justitieombudsmannen år 1810. Liksom kung Karls högste ombudsman har dagens ombudsmannaämbete funktioner som att kontrollera myndigheter och deras personal men även klagomålshantering från medborgare. Klagomålshanteringen är en uppgift som tillkom allt senare då arbetsuppgifterna till en början framför allt var att granska domares och tjänstemäns tillämpning av lagen.³

Professor Donald C. Rowat menar att förklararingen till spridningen av denna säregna parlamentariska funktion, som i folkmun kallas ombudsmannen, är ökningen av antalet välfärdsstater i den moderna världen.⁴ Efter att ombudsmannen etablerat sig inom det svenska politiska systemet 1810 inrättades världens näst första ombudsman i Finland 1919 och 36 år därefter etableras en ombudsman i Danmark 1955⁵. Ombudsmannaämbetet karaktäriseras som ett nordiskt välfärdämbete eftersom de nordiska länderna Sverige, Finland och Danmark var först med att införa ombudsmän.⁶ Efter ombudsmännens tillkomst i de nordiska välfärdssystemen har idén att kontrollera den statliga förvaltningen spridit sig över världen under de senaste decennierna och

² Donald C. Rowat, *Introduktion av The Ombudsman Plan: The Worldwide Spread of an Idea* (Lanham and New York and London: University Press of America, 1985).

³ ”Historik,” Riksdagens Ombudsmän – JO, hämtad mars 13, 2016, <https://www.jo.se/sv/Om-JO/Historik/>

⁴ Rowat, *The Ombudsman Plan, Introduktion. och Europeiska Ombudsmannen*, ”Årsrapport 1995,” 4.

⁵ Epaminondas A. Marias, *The European Ombudsman* (European Institute of Public Administration: 1994), 5 – 10.

⁶ Rowat, *The Ombudsman Plan*, 15.

idag finns liknande ombudsmannasystem i cirka 140 länder. Donald Rowat förklarar att Danmarks ombudsmannasystem står som mall internationellt.⁷

Ombudsmän finns idag på lokal, regional, nationell och överstatlig nivå.⁸ Etableringen av en ombudsman på överstatlig nivå började i Europa när Spaniens dåvarande premiärminister Felipe Gonzalez presenterade tanken om ett unionsmedborgarskap för medlemmarna i det europeiska rådet genom ett brev den 4 maj 1991. För att skydda rättigheterna som skulle tillhöra statusen som europeisk medborgare var det viktigt att införa särskilda mekanismer för att skydda rättigheterna. Ett förslag för att skydda rättigheterna var inrättandet av en europeisk ombudsman.⁹ Den europeiska ombudsmannen etablerades inom den Europeiska Unionen först år 1995 genom Maastricht-fördraget 1992 där ett av fem prioriterade mål var att förstärka institutionerna demokratiska legitimitet.¹⁰ Tre år efter att Maastrichtfördraget slog fast ombudsmannens plats i EU-familjen tillsätts den första ombudsmannen på överstatlignivå i Europa och är det enda svenska ordet i EU:s terminologi. Den 12 juli 1995 utnämndes finländaren Jacob Söderman till Europeiska Unionens första ombudsman av det europeiska parlamentet.¹¹ 2003 röstas Nikiforos Diamendouros fram till nästa europeiska ombudsman. Han satt på posten fram till år 2010.¹² 2010 valdes den tredje och nuvarande ombudsmannen för den europeiska unionen. Hon heter Emily O' Reilly och kommer från Skottland.

Vid etableringen av ämbetet 1995 var det inte klart vilken roll ombudsmannen skulle få i det politiska maskineriet, inte heller hur mycket makt eller inflytande den skulle få. Idag är det tydligt 21 år efter inrättandet att den europeiska ombudsmannen har en betydande roll i det politiska maskineriet och kan hålla EU:s olika institutioner till svars för hur de handlar, vilket är angeläget då EU utgör ett komplext byråkratiskt system.¹³

⁷ Rowat, The Ombudsman Plan, 29.

⁸ Rowat, The Ombudsman Plan, Introduktion.

⁹ Europeiska Ombudsmannen, "Årsrapport 1995," Europeiska unionen (1995): 4. hämtad mars 5, 2016, doi: okänt

¹⁰ Europeiska Kommissionen, "Treaty on European Union," Office for Official Publications of the European Communities (1992): 64. hämtad april 27, 2016. ISBN 92-824-0959-

¹¹ Europeiska Ombudsmannen, "Årsrapport 1995," 2.

¹² Europeiska ombudsmannen, "Årsrapport 2003" Europeiska Unionen (2004): 2. hämtad mars 7, 2016, ISSN: 1680-3892

¹³ Jonas Tallberg, EU:s politiska system (Lund: Studentlitteratur, 2012), 164 – 165.

3.0 Teori

I detta kapitel presenteras tre teorier som utgjort grunden för analysen. Först presenteras den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll inom EU, därefter problematiken kring en europeisk offentlig sfär och slutligen transparens som begrepp och demokratiskt verktyg inom EU. Teorierna har en förankring till varandra som kommer förklaras i diskussionsavsnittet.

3.1 Den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll inom EU

Den tidigare forskningen som hittats om den europeiska ombudsmannen utgörs av en artikel skriven av Peita Kostadinova som heter "Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions: The Impact of the Office of the European Ombudsman" där hon analyserar hur den europeiska ombudsmannen ökar transparensen inom EU. Tidigare forskning om den europeiska ombudsmannens funktion har även gjorts av Alex Warleigh i hans bok "Understanding European Union Institutions" och Jonas Tallberg i "EU:s politiska system" där båda böckerna förklarar hur EU fungerar som politiskt system och institutionen har i ett enskilt avsnitt förklarats. Rörande EU som system och vilka dilemman som finns angående demokrati har Joan DeBardeleben och Achim Hurrelman's bok *Democratic Dilemmas of Multilevel Governance* konsulterats.

Huvudfunktionen är att utreda klagomål om administrativa missförhållanden som dålig eller bristande förvaltning.¹⁴ 2009 fastslogs en verksamhetsförklaring av institutionen:

Europeiska ombudsmannen försöker hitta rättvisa lösningar på klagomål mot Europeiska unionens institutioner, han uppmuntrar öppenhet och verkar för en administrativ servicekultur. Hans mål är att bygga förtroende genom dialog mellan medborgarna och Europeiska unionen samt att utveckla ett arbetssätt av högsta standard inom unionens institutioner.¹⁵

Citatet förklarar att den europeiska ombudsmannen främjar för öppenhet, en administrativ servicekultur och att skapa en dialog mellan EU och dess medborgare. Jonas Tallberg förklarar ombudsmannens syfte på följande vis: "det övergripande syftet är att höja kvaliteten på den offentliga förvaltningen, sett ur medborgarnas perspektiv".¹⁶ På så sätt är institutionens målgrupp det europeiska folket. Varenda fysisk och juridisk person i medlemsländerna kan lägga fram ett klagomål till den europeiska ombudsmannen via telefon, fax, mail eller ombudsmannens egen

¹⁴ Tallberg, EU:s politiska system, 164 – 165.

¹⁵ Europeiska Ombudsmannen "Översikt: Europeiska Ombudsmannen" Europeiska Unionen (2010): 3. hämtad mars 28, 2016. ISSN: 1831-3728.

¹⁶ Tallberg, EU:s politiska system, 164 – 165.

hemsida.¹⁷ Rätten att klaga till den europeiska ombudsmannen slås fast i två separata dokument, EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).¹⁸ Jonas Tallberg nämner ett par exempel på olika typer av klagomål som kan hanteras av den europeiska ombudsmannen; ”administrativa oegentligheter, diskriminering, maktmissbruk, vägran att delge information och onödigt förhållning”.¹⁹ Verksamhetsmässigt är EO helt oberoende och självständig, det är grundläggande för att trovärdigt kunna utreda klagomål mot EU:s institutioner.²⁰ Axel Warleigh förklarar EO:s verksamhet således:

As an impartial, independent, and yet highly informed participant in the day-to-day operations of the EU, therefore, the Ombudsman is well qualified to promote democracy and citizenship within its institutions in so far as good administrative practice is concerned.²¹

Att institutionen är politiskt opartisk möjliggör ett kritiskt och objektivt granskande av klagomål inledda både på egen hand och via klagomål från medborgare.²² Att institutionen är självständig betyder att andra organ och institutioner inte ska kunna påverka de beslut och undersökningar som inleds av ombudsmannen.²³ Institutionen kan ingripa på alla EU:s organ och institutioner så som europeiska kommissionen, ministerrådet, europeiska revisionsrätten, europeiska ekonomiska och sociala kommittén, regionkommittén, europeiska centralbanken, europeiska investeringsbanken, europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, europeiska byrån för utvärdering av medicinska produkter med mera.²⁴ Det är endast EU-domstolen som faller utanför ombudsmannens förvalterskap.²⁵ Den är strikt förankrad i unionens institutionella verksamhet och kan inte utreda undersökningar på statliga organ och institutioner i medlemsländerna.²⁶

Den europeiska ombudsmannen är inte det enda organ som tar emot klagomål från europeiska medborgare, det finns i dagsläget tre enskilda institutioner inom EU som hanterar

¹⁷ Tallberg, EU:s politiska system, 164 – 165. och Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141.

¹⁸ Europeiska Ombudsmannen, ”Årsrapport 2014,” Europeiska Unionen (2015): 25, hämtad mars 5, 2016, doi: 10.2869/1354.

¹⁹ Tallberg, EU:s politiska system, 164 – 165.

²⁰ Europeiska Ombudsmannen, ”Årsrapport 2014,” 5. och Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141.

²¹ Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141.

²² Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141. och Europeiska Unionen ”Treaty on European Union,” 64.

²³ Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141.

²⁴ Warleigh, Understanding European Union Institutions, 142.

²⁵ Europeiska Unionen ”Treaty on European Union”, 64.

²⁶ Warleigh, Understanding European Union Institutions, 141.

klagomål; EU-domstolen, EU-parlamentet (som är det enda direktvalda organ inom unionen) och den europeiska ombudsmannen. Det som skiljer den europeiska ombudsmannen från resterande är förmågan att kunna förändra företeelser inom unionen samtidigt som den är politisk opartisk och individuell²⁷. Den europeiska ombudsmannen har inte någon verkställande makt då den inte fattar beslut eller inverkar på EU:s legislatur. Institutionen har istället en makt att kunna ge råd. Denna makt använder EO mot dom andra institutioner som har en verkställande makt. Institutionen använder även logikens övertygelse och publicitet som hot.²⁸ Avslutningsvis erbjuder institutionen ett snabbt, effektivt och billigt sätt för den europeiska medborgaren att framföra sin kritik mot EU.²⁹

3.2 En europeisk offentlig sfär

Teoretiseringen av den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll visar att kopplingen mellan den europeiska ombudsmannen och den europeiska medborgaren är avgörande för institutionens funktion. En av länkarna mellan institution och medborgare är media, det är ett sätt för institutioner att nå ut till medborgare liksom medborgare får kunskap om politiska processer och institutioner genom media.³⁰ Detta kapitel presenterar därför problematiken kring en europeisk offentlig sfär och varför synlighet av politiska processer och institutioner i media är viktigt för både EU och europeiska medborgare.

Thomas Risse lyfter fram en förklaring på hur information fördelas på nationell såväl som transnationell nivå. Han teoretiserar flödet av information genom media som delar av offentliga sfärer.³¹ Offentliga sfärer är sociala konstruktioner vare sig de finns på lokal, regional, nationell eller transnationell nivå.³² En offentlig sfär skapas *genom* att två människor samtalar med varandra³³.

Public spheres emerge through the process by which people debate controversial issues in public. The more we debate issues, the more we engage one another in our public discourses, the more we actually create political communities.³⁴

²⁷ Warleigh, Understanding European Union Institutions, 140. och Tallberg, EU:s politiska system, 164–165.

²⁸ Alex Warleigh, Understanding European Union Institutions (London och New York: Routledge, 2002), 143.

²⁹ Tallberg, EU:s politiska system, 164–165.

³⁰ Risse, A community of europeans, 113.

³¹ Risse, A community of europeans, 107-157.

³² Risse, A community of europeans, 110.

³³ Risse, A community of europeans, 110.

³⁴ Risse, A community of europeans, 109.

Det betyder att en offentlig sfär konstrueras genom interaktion och kan även bli dekonstruerad och omkonstruerad på samma sätt som den skapades. Så vad behöver ett samhälle för att denna interaktion ska finnas? Risse presenterar kriterierna från tidigare studier om offentliga sfärer och vilka verktyg som en offentlig sfär behöver för att existera; att medborgare delar ett gemensamt språk, har gemensamma nyhetskanaler och en gemensam kollektiv identitet.³⁵

Den Europeiska Unionen har varken ett gemensamt språk, bred gemensam medierapportering och det medborgerliga stödet till EU kan anses vara lågt. Betyder det att det inte finns en europeisk offentlig sfär? Thomas Risse menar att det inte finns en orsak till varför den offentliga sfären ska stanna vid den nationella gränsen på grund av kriterierna. Att prata olika språk och använda samma media för att kommunicera bortom nationella gränser på ett meningsfullt borde inte stoppa européer från att skapa en europeisk offentlig sfär.³⁶

Hartmut Wessler poängterar att det inte finns någon gemensam medierapportering ämnad för alla europeiska medborgare. Det som finns i dagsläget är specialiserade media kanaler så som *The Economist*, *the International Herald Tribune*, *the Financial Times* eller tv-kanalen *Euronews*. Samtliga mediekanaler blir naturligt inriktade till en läsarkrets som har ett genuint intresse för EU-media.³⁷ På transnationell nivå finns det därför ingen motsvarighet till den pluralistiska medierapportering genom tv-kanaler eller stor rotation i tidningar som tas för givet på nationell nivå.

En medborgerlig konsensus och känslan av en kollektiv identitet kan anses vara svag i EU. Detta är oroväckande för EU som demokratiskt system då dess legitimitet grundas i medborgarnas tro i det politiska systemet.³⁸ Skepsis mot EU syns genom exempelvis ”Brexit” - den folkomröstning i juni 2016 i Storbritannien huruvida landet ska stanna kvar i den europeiska unionen eller inte.³⁹ Skepsisen mot EU syns också i Sverige, bland annat genom en undersökning som SVT gjorde i april 2016 där det framkom att stödet för EU minskar bland svenska

³⁵ Habermas, Tenz and Eder i Thomas Risse, *A community of europeans*, 110.

³⁶ Risse, *A community of europeans*, 111.

³⁷ Hartmut Wessler, ”The quest for a European Public Sphere: News Media and Democratic Legitimacy,” i *Democratic Dilemmas of Multilevel Governance*, ed. Hartmut Wessler et al. (New York: Palgrave Macmillian, 2007), 96.

³⁸ Wessler, ”The quest for a European Public Sphere,” 94–131.

³⁹ Alexandra Ivanov, ”Den 23e juni smäller det,” *Svenska Dagbladet*, april 21, 2016, hämtad april 28, 2016, <http://www.svd.se/den-23-juni-smaller-det/om/brexit-hotet>

medborgare.⁴⁰ Detta är exempel som styrker att tron på EU och känslan av en kollektiv identitet inte är så strak som den nationella.

Mediekanaler på nationell nivå blir på så sätt ett avgörande verktyg för att EU:s institutioner ska nå ut till medborgare.⁴¹ Det är också en grundpelare till demokratisk legitimitet.⁴² Demokratisk legitimitet är kopplat till det som den europeiska unionen förklarar på webbsidan EUR-lex som är en ingång till EU-rätten.

Demokratiskt underskott är en term som används av personer som menar att det råder brist på demokrati i EU:s institutioner och deras beslut, och att de är svåra att förstå för den vanliga medborgaren eftersom de är så komplicerade. Det riktiga demokratiska underskottet i EU tycks vara frånvaron av europeisk politik. EU-väljarna upplever att det inte finns något fungerande sätt att avvisa en ”regering” de inte gillar, eller att på något sätt ändra politikens förlopp.⁴³

I denna studie kommer begreppet demokrati hänvisa till den brist på input och förståelse hos vanliga medborgare som råder inom EU. Thomas Risse och Hartmut Wessler förklarar att för att kunna föra den demokratiska utvecklingen framåt i EU måste det finnas en tydligare informationsöverföring mellan europeisk union och europeisk medborgare.⁴⁴ Thomas Risse klargör att ”ordinary citizens do not have direct access to political processes, let alone European policymaking.”⁴⁵ Han fortsätter sitt resonemang således; ”to the extent that they ”know” Europe and the EU, they know it through the media.”⁴⁶ Risse förklarar att medborgaren får kunskap om EU genom media och kunskapen om politiska processer och politiker bidrar till möjligheten för medborgare att kunna kommunicera om gemensamma intressen, något Risse påpekar är en del i skapandet av europeisk demokrati.⁴⁷

From the normative perspective of democratic theory, most observers deem an open, pluralistic, and critical public discourse rooted in independent media crucial for providing an interface between state and society as an democratic polity. Europe should not be an exception. As a result, the

⁴⁰ Pontus Mattson, ”Undersökning visar: Minskat EU-stöd i Sverige,” SVT Nyheter, april 18, 2016, hämtad april 24, 2016, <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/minskat-eu-stod-i-sverige>

⁴¹ Wessler, ”The quest for a European Public Sphere,” 96.

⁴² Wessler, ”The quest for a European Public Sphere,” 94.

⁴³ ”demokratiskt underskott” EUR-lex http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=sv hämtad maj 6 2016

⁴⁴ Risse, A community of europeans, 107-125. och Wessler, ”The quest for a European Public Sphere,” 94–131.

⁴⁵ Risse, A community of europeans, 113.

⁴⁶ Risse, A community of europeans, 113.

⁴⁷ Risse, A community of europeans, 226.

debate about European public sphere is linked to controversy about the democratic quality of the EU and its various deficits.⁴⁸

Som citatet förklarar behövs en offentlig diskussion som agerar mellanhand mellan stat och medborgare. Avslutningsvis utesluter inte denna teori att en europeisk sfär finns idag, men på grund av att verktygen som behövs för att en stark offentlig sfär ska finnas likt den på nationell nivå ser annorlunda ut för EU är det svårare att nå ut till alla europeiska medborgare på ett strategiskt sätt.

3.3 Transparens som begrepp och demokratiskt verktyg inom EU

I det ovanstående stycket har den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll och medias roll i utvecklingen av en europeisk demokrati beskrivits. Frågan är då, bör den europeiska ombudsmannen synas i media och i den offentliga sfären? Eller är den europeiska ombudsmannens åtgärder helt oväsentliga för europeiska medborgare? I detta stycke förklaras begreppet transparens och hur den europeiska ombudsmannen stärker den inom EU. Transparens har sedan länge varit en diskuterad fråga bland många forskare så som Peita Kostadinova, Achim Hurrelman och Deirdre M. Curtin vars forskning lägger grunden för denna undersökning av begreppet *transparens* och hur den europeiska ombudsmannen förbättrar transparensen inom EU. Transparens är ett annat ord för öppenhet och medborgarens rättighet till information om aktiviteter inom ett politiskt system. Alston and Weiler förklarar varför transparens är viktigt inom EU i Deirdre M. Curtins artikel på följande sätt:

Transparency affects the quality of citizens as political beings. Without effective transparency, political responsibility, political control and the true exercise of political rights and duties are all inhibited or impaired⁴⁹

Citatet argumenterar för att transparens påverkar ”kvaliteten på medborgare som politiska varelser” då ett medborgerligt deltagande av politiska processer är viktigt för att ett politiskt system ska fungera. Detta menar även Achim Hurrelmann som kategoriserar transparens som viktigt kriterium för demokrati och något som fattas inom den europeiska unionen.⁵⁰ Det har bevisats genom en studie av Peita Kostadinovas som heter ”Improving the Transparency and Accountability of EU

⁴⁸ Risse, A community of europeans, 108.

⁴⁹ Alston and Weiler (1998) i Curtin Deirdre M. Curtin, ”Transparency and Political Participation in EU Governance: A Role for Civil Society?,” Cultural Values 3 (1999): 447. hämtad mars 5, 2016, doi: okänt.

⁵⁰ Joan DeBardeleben and Achim Hurrelman, Democratic Dilemmas of Multilevel Governance: Representation and Accountability in the European Union, (New York: palgrave macmillian, 2007), 7-8.

Institutions: The Impact of the Office of the European Ombudsman” att den europeiska ombudsmannen ökar transparensen inom EU. Hon menar att information om EU:s aktiviteter inte är något som fattas men den europeiska ombudsmannen är en av få institutioner inom EU där europeiska medborgare kan få tag på dokument som inte är offentliga för allmänheten samt direkt ifrågasätta beslut av EU:s tjänstemän. På så sätt blir den europeiska ombudsmannen en plattform där medborgare kan utöva sina rättigheter till transparens. Kostadinova skriver:

Thus, in addition to serving as a platform for citizens’ expressions of their rights to transparency and accountability, the EO’s activities can change the policies and behaviour of EU institutions – and this role of the EO is in addition to, or even separate from, citizens’ demands for greater transparency and accountability.⁵¹

Så varför prioriteras inte transparens om det har så positiva konsekvenser på både europeiska medborgare och det politiska systemet inom EU? Peita Kostadinova menar att för byråkraterna inom EU:s väggar handlar det om att värna demokratiska värden, men samtidigt agera med effektivitet. Därför kan demokratiska värden så som transparens bli bortprioriterat av konsensus och ökad effektivitet. Denna prioritering är återkommande inom överstatliga strukturer.⁵² Det är en svår balansgång för institutionerna och framför allt kommissionens anställda att tänka på öppenhet då beslutsfattandet ska tillfredsställa totalt 28 medlemsländer.⁵³

Den avgörande orsaken till varför begreppet transparens förklaras här är det faktum att i ombudsmannens årsrapport för 2014 står rubriken ”öppenhet” under centrala teman. Klagomål rörande bristande öppenhet inom EU-institutioner står högst upp på listan av mål som prövats av den europeiska ombudsmannen. Under en längre tid har omkring 20–30% av alla klagomål som ombudsmannen fått in rört bristande öppenhet.⁵⁴ Vår nuvarande europeiska ombudsman Emily O’Reilly inledde ett par undersökningar under 2014 gällande institutionernas vägran att ge ut olika dokument till medborgare. Följden av undersökningarna var positiv och slutade med att kommissionen offentliggjorde handlingar till en journalist om Greklands inträdande i euroområdet, samt lämnade ut interna handlingar om EU:s fiskeripolitik som tidigare var okända för offentligheten. Genom en annan undersökning lyckades ombudsmannen få ECB (europeiska

⁵¹ Kostadinova, ”Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions,” 5.

⁵² Kostadinova, ”Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions,” 3.

⁵³ Kostadinova, ”Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions,” 3.

⁵⁴ Europeiska Ombudsmannen, ”Årsrapport 2014,” 7-20.

centralbanken) att lämna ut en skrivelse som var skickad till irländska regeringen när finanskrisen blåste över Europa.⁵⁵

Dessa tre fall som kan tyckas oväsentliga för en bredare allmänhet, men spelar stor roll för den klagande. De utredda fallen som tas upp här är bland många andra klara exempel på den oavbrutna kampen mot stängda dörrar och hur ombudsmannen driver fram ett öppnare EU och att det är ett effektivt verktyg för att öka öppenheten inom EU.

4.0 Metod

Här beskrivs valet av metodologiska verktyg som tillämpats för att kunna besvara undersökningens tre frågeställningar. Valet av artiklar, valet av kodningsenheter och kategorier presenteras. Det finns även en beskrivning av datorprogrammet Antconc samt tillvägagångssättet för den datorbaserade respektive manuella analysen. Men först kommer några analytiska utgångspunkter att omnämnas.

4.1 Metodologiska ansatser samt övergripande analytiska utgångspunkter

Analysen genomfördes på material hämtad ur svensk dagspress mellan åren 1994 och 2015. På grund av storleken på materialet (totalt 463 artiklar) har innehållsanalys använts som metod. Två analyser har genomförts, en kvantitativ datorbaserad innehållsanalys som har genomförts för att hitta övergripande strömningar i materialet och en kvantitativ manuell innehållsanalys som angripit innehållet i materialet på ett mer innehållsmässigt sätt utifrån tre frågeställningar som förklaras nedan. Datorbaserad och manuell innehållsanalys är empiriska vetenskapliga metoder och utmärker sig genom att vara metoder som utgår från att räkna ord/teman/meningar/ i texter och dokument utifrån ett forskningssyfte eller forskningsproblem. Denna analysmetod har valts för att den tillför en objektiv och icke-tendentiös insamling av stora mängder data och att hitta tendenser utifrån ett längre tidsperspektiv.⁵⁶

Om nu Europa saknar en europeisk offentlig sfär var det lägligt att metodiskt försöka hitta strömningar/bevis som styrker detta. Därför konstruerades den första frågeställningen, som bemöter huruvida institutionens synlighet i svensk dagspress har minskat och vilken av de personer

⁵⁵ Europeiska Ombudsmannen, ”Årsrapport 2014,” 5-15.

⁵⁶ Göran Bergström och Kristina Boréus, Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys (Lund: Studentlitteratur, 2015), 49–51.

som varit europeisk ombudsman har förekommit mest i svensk dagspress. På så sätt är den första frågeställningen kopplad till aktören i fråga: Vilken av de personer som varit europeisk ombudsman har förekommit mest i svensk dagspress?

Den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll var avgörande för konstruktionen av den andra frågeställningen som berör vem institutionen riktar sig åt nämligen institutioner och medborgare. Frågeställningen konstruerades genom det faktum att den europeiska ombudsmannen är en institution skapad för den europeiska medborgaren. Framkommer detta i media? Kopplas institutionen till den europeiska medborgaren? Frågeställning nummer två hänvisar på så vis till funktionen av den Europeiska Ombudsmannen i teorin: Har den europeiska medborgaren en tydlig koppling till den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress?

Slutligen är EU:s öppenhet ett omdiskuterat dilemma och att öka transparensen inom EU är en av de främsta arbetsuppgifterna för den europeiska ombudsmannen. Härigenom skapades den tredje och sista frågeställningen med mål att försöka se om ämbetet även i media kopplas till begrepp som öppenhet. Frågeställningen lyder: till vilken grad kopplas institutionen till begrepp som öppenhet och transparens i svensk dagspress?

4.2 Material och avgränsning

Materialet för analysen är baserad på artiklar från totalt 30 tidningar publicerade mellan 1994 till och med 2015 som ger en total på 21 år. Det finns två orsaker till varför svensk press valdes. För det första har ingen likande tidigare undersökning om hur den europeiska ombudsmannen framställs i svensk media hittats.⁵⁷ För det andra är institutionen en svensk uppfinning och får på så vis en historisk koppling till Sverige som nation.⁵⁸ Tidsperioden löper mellan den 1a januari 1994 och den 5e mars 2016- totalt 22 år. Det fanns inga artiklar att hämta från året 2016 och faller på så sätt bort från analysen. Startdatumet för insamling av material var den 1a januari 1994 på grund av att den första ombudsmannen tillsattes den 12e juli 1995 och fyra publiceringar som nämnt ämbetet publicerades redan år 1994. Den 5e mars 2016 har valts på grund av att datainsamlingen påbörjades från och med detta datum. Materialets begränsningar innebär för analysen att eftersom det är begränsat till svensk dagspress och inga andra mediekanaler. Det finns

⁵⁷ Sökning i google scholar ”ombudsman AND media AND sweden”

⁵⁸ Rowat, The Ombudsman Plan, introduction.

självkärlt andra mediala sammanhang där ombudsmannen kan ha diskuterats och journalistiskt presenterats. Dessa sammanhang undersökts inte här.

4.2.1 Valet av artiklar

Materialet har tagits fram genom en sökning i databasen Retriever. Retriever är bland annat Nordens ledande leverantör för mediebevakning och ger tillgång till över 700 svenska tidningar som är registrerade i databasen med allt från dagstidningar, tidskrifter, och affärspress från 1990-talet fram till idag.⁵⁹ Målet med sökningen av material var att få med alla artiklar som nämner den Europeiska Ombudsmannen som institution eller någon av de aktörer som hittills suttit på posten; Jacob Söderman (1995-2003), Nikiforos Diamandouros (2003-2010), Emily O'Reilly (2010-pågående). Den totala mängden svenska tidningar som finns registrerade i databasen Retriever har konsulterats, en total på 752 tidningar. Av 752 nyhetsblad har 30 tidningar publicerat artiklar där institutionen nämnts och har på så vis tagits med som material i studien. Artiklarna hämtades genom den sökning (med hjälp av de booleska operatorerna) som presenteras nedanför.

"europeisk* ombudsman*" **OR** "Nikiforos Diamandouros" **OR** "Jacob Söderman" **OR** "Emily O'Reilly" **OR** "EU-ombudsman*"

Träffar: 487 i 757 svenska tidningar mellan den 1a januari 1994 och den 5e mars 2016 (22 år).

Sökningen har utarbetats för att ta fram så många artiklar där ombudsmannen nämnts som möjligt. De artiklar som inte var lagrade i mediearkivet lämnades automatiskt utanför studien samt artiklar som publicerades om ämnet efter satt datum har inte räknats med i studien. Majoriteten av artiklar kommer från TT nyhetsbyrån, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Göteborgs-Posten, Aftonbladet, Nerikes Allehanda och Dagens industri.

Materialet har baserats på artiklar som nämner den europeiska ombudsmannen i någon kontext. Det innebär att en publicering som sådan inte behöver handla om ombudsmannen specifikt utan kan utgöra en mindre eller större del av innehållet. Den 22 december 2002 publicerades exempelvis en artikel i Sydsvenskan om att det svenska folket är okunniga om EU unionsmedborgarskapet.⁶⁰

⁵⁹ "Om retriever," Retriever-info, hämtad april 25, 2015, <http://www.retriever-info.com/sv/om-oss/>

⁶⁰ Daniel Rydén, "Svenskar okunniga om EU Unionsmedborgarskapet," Sydsvenskan, December 22, 2002, hämtad mars 3, 2016.

I artikeln framkommer det att mer än fyra av tio svenskar inte vet att de är unionsmedborgare genom telefonintervjuer som kommissionen låtit sig göra. I artikeln frågar journalisten; ”Finns det ingenting som vi svenskar vet?” och svarar på följande sätt: ”Jo, nästan alla känner till att det finns en europeisk ombudsman som vi kan klaga hos om vi är missnöjda med en EU-myndighet. Men så är det också Sverige som har skänkt världen dess ombudsmän.”⁶¹ Vad detta påstående är baserat på för fakta framgår inte i artikeln men handlar inte om den europeiska ombudsmannen utan om att häften av alla svenskar inte är medvetna om att de är unionsmedborgare. Dock nämns ämbetet i en kontext som blir relevant för denna studie. En annan artikel som har rubriken ”Färre klagomål till EU:s ombudsman” publicerades den 29 april 2010 av tidningarnas telegrambyrå. I artikeln redogörs det för att Nikiforos Diamandouros som var den europeiska ombudsmannen vid tidpunkten fick under 2009 ta emot 3 098 klagomål av vanliga medborgare. Det förklaras också att i de flesta fallen var klagomålen riktade mot missnöje med EU-kommissionen om till exempel bristande öppenhet, maktmissbruk och diskriminering. Det framkommer även att det stora EU-landet Tyskland klagat mest och är i toppen med 413 klagomål medan svenskarna är mindre missnöjda och hade bara lämnat in 42 klagomål detta år.⁶² I denna artikel beskriver journalisten EU-ombudsmannens roll och vilka länder som klagat mest. På så sätt handlar den enbart om institutionen i fråga. Dessa två artiklar, en från 2002 och en från 2010 har enhetlig relevans i innehållsanalysen även om objektet tas upp i två helt skilda kontexter och i olika omfång. En del artiklar har under datainsamlingen sällats bort i brist på relevans för ämnet, till exempel var antalet artiklar 1995 högre då det från början var 27 träffar på sökningen. 2 av 27 artiklar handlade om den regionala socialdemokratiska EU-ombudsmannen i Göteborg inrättad i Sverige för att ta emot klagomål enbart från det svenska folket som haft problem med EU och inte den europeiska ombudsmannen. Det ansågs icke relevant och har sällats bort från analysmaterialet.

⁶¹ Daniel Rydén, ”Svenskar okunniga om EU Unionsmedborgarskapet,” Sydsvenskan, December 22, 2002, hämtad mars 3, 2016.

⁶² Tidningarnas Telegrambyrå, ”Färre klagomål till EU:s ombudsman,” TT nyhetsbyrå, April 29, 2010, hämtad hämtad mars 3, 2016.

Tabell 1. Antal skrivna artiklar per år om Ombudsmannen samt antalet som används i analysen.

Antal skrivna artiklar per år om ombudsmannen			
Årtal	Totalt antal träffar	Antal artiklar som används i analysen	
2015	3	2	
2014	3	2	
2013	20	19	
2012	2	2	
2011	23	21	
2010	5	5	
2009	27	20	
2008	15	15	
2007	20	18	
2006	11	10	
2005	26	26	
2004	5	5	
2003	43	38	
2002	38	37	
2001	58	58	
2000	67	67	
1999	37	37	
1998	25	25	
1997	19	19	
1996	9	8	
1995	27	25	
1994	4	4	
Totalt:	487	463	
		Antal bortfall totalt: 24 artiklar	

*I denna tabell presenteras totalt antal träffar under samtliga årtal, hur många artiklar som tagits med i studien samt det totala antalet artiklar som sällats bort.

4.2.2 Kodenheter och kodningskategorier

Analysenheten är det material som används i studien. *Kodningskategorier* användes för att strukturera datorordlistan och dela upp den i olika kategorier som kodningsenheterna prövas mot och *Korrelationer* har i vissa fall används i som analysmetod för att finna samvariation mellan kodningsenheterna. *Frekvenser* har hittats genom ordlistan som är skapad för analysen av

forskningsmaterialet. Frekvensen har räknats genom att leta efter hur många gånger ett ord nämns i analysenheten.⁶³ För att kunna generera information ur materialet och svara på frågeställningarna har en ordlista konstruerats. I ordlistan har kodenheter delats in i olika kategorier som besvarar tre olika frågeställningar till materialet. Kategorierna har skapats utifrån samtliga teorikapitel som presenterats i tidigare stycke. Ordlistan konstruerades genom Robert Philip Webers åtta steg som förklaras nedan.

Steg ett – Identifiera vilken del av texten som ska kodas till exempel: ord, mening, paragraf, helt text tema.

Steg två – Definiera kategorier, kontrasten mellan kategorierna ska vara tydliga, de vill säga, ett ord ska inte kunna falla under två kategorier för att undvika att resultaten blir tvivelaktiga/tvetydliga. Därefter beslutas kategoriernas avgränsning enskilt.

Steg tre – Testa delar av materialet på ordlistan.

Steg fyra – Kontrollera resultat och genom att se till om resultaten är trovärdiga och uppvisar realabilitet.

Steg fem – Om trovärdigheten är låg så bör fel rättas till och korrigeras här.

Steg sex – Gå tillbaka till steg 3. Denna cykel kommer fortlöpa så länge det finns fel att korrigera, det kan vara problem med kodningsenheter, kodschema, programvaran i sig och så vidare.

Steg sju – Koda hela texten.

Steg åtta – Bedöm uppnådd tillförlitlighet och noggrannhet.⁶⁴

Tillvägagångsättet har konsekvent följt de åtta steg som presenteras ovan. Efter en preliminär genomgång av delar av materialet har ett kodschema skapats med variabler som ansågs vara relevanta för att besvara tre frågeställningar som analysen baseras på. Utifrån kodningsenheterna i ordlistan kodas materialet både i den datorbaserade analysen och den manuella. Vid skapandet av ordlistan har det varit viktigt att förhålla den till ”verkligheten” och samhällsteoretiska föreställningar som åskådliggjorde temat i fråga.

⁶³ Bergström & Boréus, Textens mening och makt, 55.

⁶⁴ Robert P. Weber, Basic Content Analysis (Newbury Park: Sage Cop, 1990), 76.

Tabell 2. Visar ordlistan för innehållsanalysen av den Europeiska Ombudsmannen i svensk dagspress.

Frågeställning 1	Frågeställning 2	Frågeställning 3
Vilken av de personer som varit europeisk Ombudsman har förekommit mest i svensk dagspress?	Har den europeiska medborgaren en tydlig koppling till den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress?	Till vilken grad kopplas institutionen till begrepp som öppenhet och transparens i svensk dagspress?
<i>Aktör</i>	<i>Institution och medborgare</i>	<i>Transparens och öppenhet</i>
Ombudsman* EU-ombudsman Jacob (Söderman) Nikiforos (Diamendouros) Emily (O'Reilly)	Kommission* EU-kommission* Parlament* EU-parlament* Ministerråd* EU-domstol* ECB (Europeiska centralbanken)* Revisionsrätt* Ekonomiska och sociala kommittén* Europeiska rådet* Medborgare* Folk* EU-medborgare* Individ* Invånare* Människa* Privatperson* Civilperson*	Öppen* Offentlig* Rättighet* Yttrandefrihet* Tillgänglig* Transparen* Demokrati*

Symbolen (*) som finns i slutet av många kodenheter används för att utvidga sökningen till singular, plural och possessiva pronomen till exempel; sökningen ”ombudsman*” utvidgar sökningen till ombudsman, ombudsmannen, ombudsmän, ombudsmännen och ombudsmannens.

Frågeställning nummer ett utgörs av namnen på den politiska aktören i fråga som institution och individuell politisk aktör i EU mellan 1995 till och med 2016. Frågeställning nummer två baseras på vem EO:s verksamhet riktar sig till: EU:s institutioner och medborgare och har på så vis delats upp i två kategorier som är korrelationer, institutionerna inom EU och begrepp kopplade till den europeiska medborgaren. Huruvida medborgaren syns mycket i materialet jämförs därför med vilken grad EU:s institutioner nämns. Frågeställning nummer tre skapades genom teorin att den europeiska ombudsmannen är ett organ som aktivt jobbar för öppenhet, demokrati och mänskliga

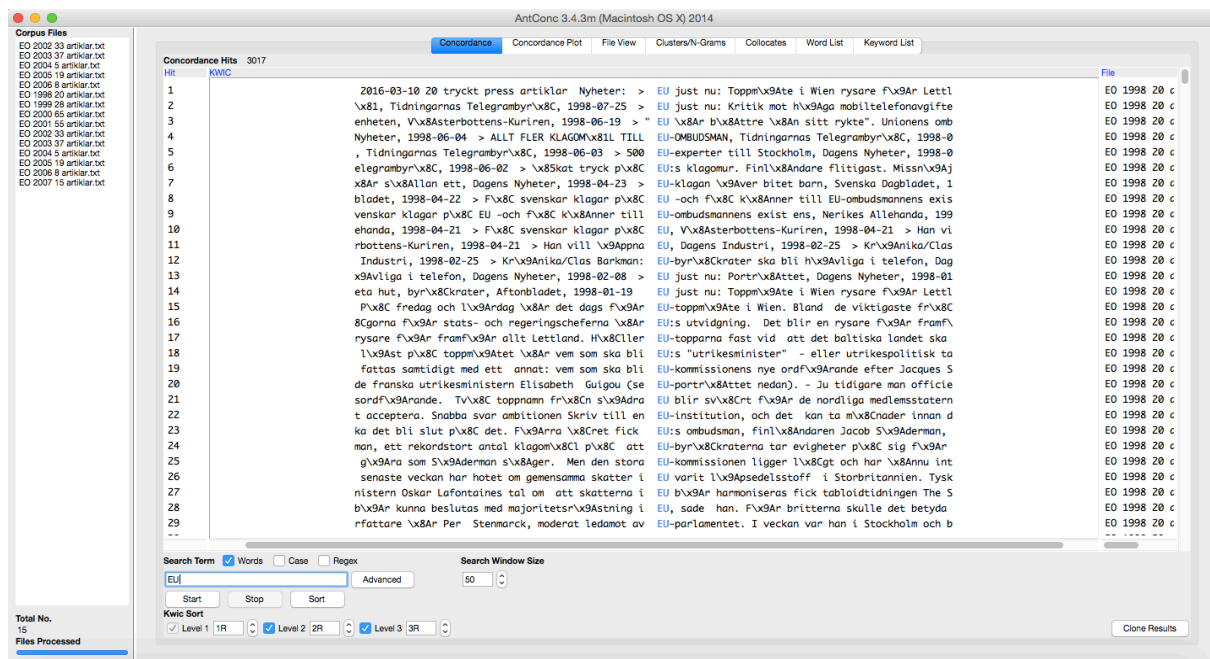
rättigheter och undersöker därför till vilken grad institutionen kopplas till begrepp som öppenhet och transparens i svensk dagspress.

Kategorierna har konstruerats för att undvika att två kodord faller under två eller fler kategorier, kategorierna till frågeställning två och tre har även varit grunden för den manuella analysen. Kategorierna under varje frågeställning skiljer sig i möjlighet till omgång, till exempel är kategori ett naturligt mer begränsad än kategori tre då det finns en begränsad andel i första person singular, dvs. alla tre ombudsmän som kan fästas under kategori ett. Kategori nummer tre har konstruerats succesivt genom att läsa av delar av materialet och handplockats när delar av material har kodats.

4.2.3 Antconc

Efter att materialet tagits fram och ett kodschema konstruerats valdes programvaran ”Antconc” som verktyg för att generera fram resultatet som materialet gav. Både den datorbaserade och den manuella innehållsanalysen genomfördes genom konkordansvektyget Antconc. Utvecklaren som heter Laurence Anthony beskriver programmet som ”a freeware corpus analysis toolkit for concordancing and text analysis.”⁶⁵. Antconc har i materialet konsekvent räknat önskade kodenheter som fördes in i programvaran och möjliggjorde räknandet av ord och fraser genom att söka på dem i materialet som laddas upp i programmet. Bilden nedanför illustrerar en sökning i omkring 10 dokument och kodordet var ”EU”, resultatet blev 3017 träffar i det totala materialet. Programvaran Antconc ser ut på följande sätt:

⁶⁵”Homepage,” Laurence Anthony Website, hämtad mars 25, 2016, <http://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>

Figur 1. Presenterar sökning och träffar på ordet "EU" i programmet Antconc.

4.3 Tillvägagångsätt datorbaserad och manuell innehållsanalys

I den datorbaserade analysen har ord kodats. Samtliga kategorier innehåller variabler som noggrant valdes ut för att svara på frågeställningarna. Alla delar av den datorbaserade analysen var därefter underlag för den mer djupgående kvantitativa manuella analysen.

Varje frågeställning har utgjort en enskild del av analysen. På så sätt presenteras tre enskilda resultat av tre individuella datorbaserade analyser. I den datorbaserade analysen har varje kodningsenhet kodats individuellt genom programmet Antconc som förklarats i tidigare kapitel, därefter hämtades resultaten som Antconc presenterade och fördes sedan in i respektive tabell. Proceduren fortlöpte genom hela den datorbaserade analysen. Resultaten beskrevs utifrån det som tabellerna visar, därför är resultatet objektivt och icke-tendentiöst. På grund av den information som hittades genom den datorbaserade innehållsanalysen genomfördes även en manuell innehållsanalys för att undersöka tendenserna som resultatet visade ytterligare.

Den manuella analysen genomfördes vid två tillfällen först den 25 mars sedan den 1a april för att öka relevansen för kodningsschemat och på så vis resultatet. Den manuella analysen svarade på frågeställning två och tre. Först analyserades om ombudsmannen kopplades till institutioner sedan medborgare därefter huruvida ombudsmannen kopplades till ord som öppenhet och transparens. Analyserna gick ut på att manuellt läsa tio ord före och tio ord efter kodningsordet

”ombudsman*” i Antconc. I den manuella analysen har ord i kontext till kodningsenheten kodats för att ta fram analytiska svar på två frågeställningar:

1. Har den europeiska medborgaren en tydlig koppling till den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress?
2. Till vilken grad kopplas institutionen till begrepp som öppenhet och transparens i svensk dagspress?

Kodningsenheten i samtliga analyser var ”ombudsman*”, alla träffar på kodningsordet lästes 10 ord före och tio ord efter kodenheten för att se vilken kontext den presenteras i. Materialet kodades i omgångar, det vill säga först kodades kodordet och institutioner, sedan kodordet och medborgare och till sist kodordet och transparens därför har de ingen korrelation till varandra utan bara till kodningsenheten. Låt oss säga att en mening i den första kodningen var; *Färre klagomål till EU:s ombudsman*. I denna mening kategoriseras kodningsenheten som kopplad till institutioner då den inte tog upp den europeiska medborgaren. I kodningen betraktas ”EU” som hänvisning till den europeiska unionen som politiskt system. Därför hamnade kodningsenheten under kategorin: *Ombudsman* kopplas till institutioner* även i den manuella kodningen har denna kategori tagits med som en korrelation mot kategorin om medborgare. En annan mening kunde se ut på följande vis *europeiska ombudsmannen Nikiforos Diamandouros fick ta emot 3098 klagomål från vanliga medborgare...* I denna mening kopplades ombudsmannen till orden *vanliga medborgare* som gör att den faller under kategorin *Ombudsman* kopplas till medborgaren ”medborgarens institution*. På detta sätt kodas samtliga kodenheter. Ytterligare meningar som faller innanför kopplingen till institutioner är *ombudsmannen kritiserar kommissionen*” och *”EU-ombudsman nyvald*. Exempel på meningar som faller innanför kopplingen till medborgare *svenskar klagar mindre till europeisk ombudsman* och *”medborgarens institution kritiserar kommissionen*”. Denna kodningsenhet föll under både kategori ett och två då den tar upp både en europeisk institution och europeisk medborgare, då resultaten genererades i omgångar är detta accepterat. Exempel på meningar som föll innanför koppling till öppenhet *EU ger ombudsman tillgång till dokument* och *Öppenheten inom EU kritiserar av ombudsmannen*. Exempel på neutrala meningar som föll utanför studien *www.ombudsmannen.com, Nikiforos, tidigare ombudsman i Grekland* eller en mailadress.

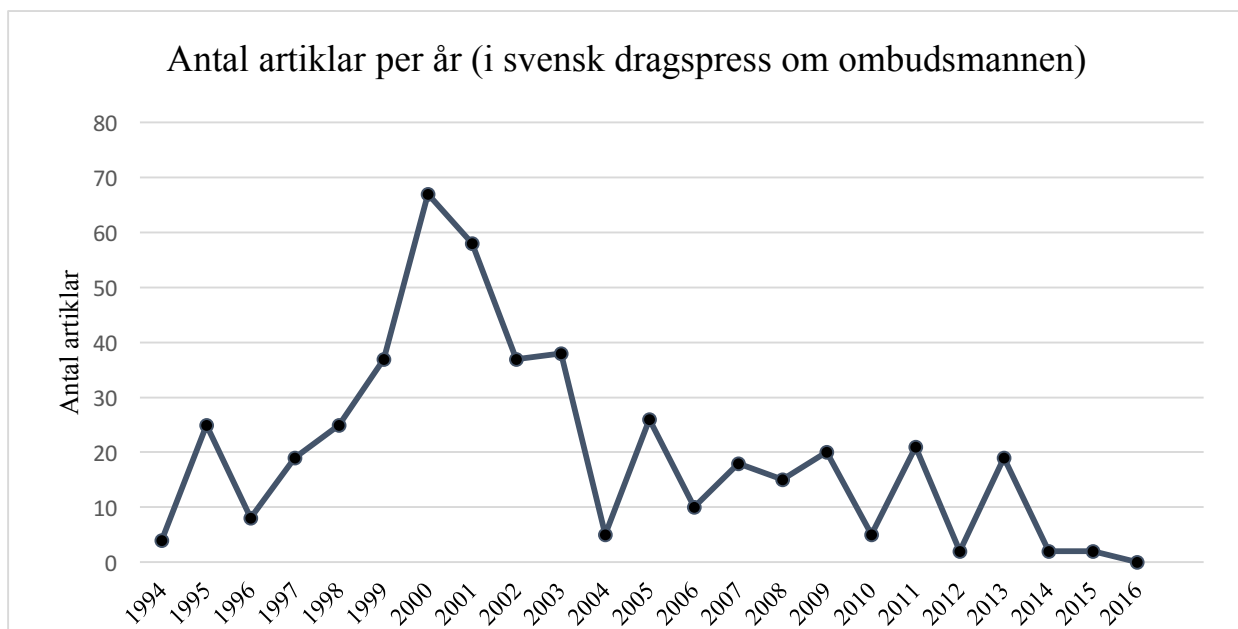
Tidperioden för analysen delades (1994 – 2015) upp i två delar. Tidspersiden för analys nummer ett är 1994 - 2004 sedan 2005 - 2015 för analys nummer två. Tidspersiden delades för att se om fanns någon skillnad mellan resultaten. Antalet artiklar var färre i tidspersiden mellan 2005 och 2015 (se diagram. 1.). Därför har resultaten i samtliga tidsspänn konverterats till procent. Tabellerna skapades genom Word och visar kvantitativa resultat från fem enskilda analyser som förklaras enskilt för att sedan diskuteras mer ingående i diskussionsavsnittet. Hur samtliga fem separata resultat har en koppling till slutresultat i hur den europeiska ombudsmannen framställs i svensk dagspress kommer beröras i diskussionsavsnittet.

5.0 Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet av materialinsamlingen, den datorbaserade innehållsanalysen och den manuella innehållsanalysen. Det är sammanlagt fem analysdelar som presenteras.

5.1 Nedgång av ombudsmannens synlighet i svensk media

Det som först framkommer rent statistiskt genom insamlingen av material är en tydlig nedgång av ombudsmannens synlighet i svensk medierapportering.

Figur 2. Visar antalet artiklar om den europeiska ombudsmannen som publicerats i dagspress varje år från 1994 till 2016.

Diagrammet visar en successiv ökning av ombudsmannens synlighet i svensk dagspress från 1994 fram till år 2000. Därefter sjunker antalet skrivna artiklar mer för varje år fram till 2004. Sedan pendlar antalet skrivna artiklar mellan 26 och 0 artiklar mellan 2005 och 2016. 2014 och 2015 finns

endast 2 artiklar och under 2016 är antalet nere på 0. Intresset för att nämna den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress kan genom detta betraktas som anmärkningsvärt låg, speciellt under senare delen av 2000-talet.

5.2 Resultat av datorbaserad analys

Tabellerna nedanför presenterar resultatet av samtliga tre datorbaserade analyser enskilt.

5.2.1 Ombudsmännens förekomst i svensk media

Tabell 3. Presenterar resultatet av analysen på frågeställning ett - Vilken av de personer som varit europeisk ombudsman förekommit mest i svensk dagspress.

Analys ett - Aktör i fokus	
Kodenhet	Frekvens
Ombudsman*	1432
EU-ombudsman*	393
Jacob (Söderman)	466 (738)
Nikiforos (Diamandouros)	133 (195)
Emily (O'Reilly)	10 (13)

Tabellen visar att Jacob Söderman som var ombudsman mellan 1994 och 2003 har fått mest plats i svensk dagspress då hans förnamn har nämnts totalt 466 gånger och efternamn 738 gånger. Sammanlagt 318 av de 463 artiklar som används i analysen publicerades under tiden han var sittande på posten. Det visar ett större intresse att nämna den europeiska ombudsmannen under dessa år. Den som faller på andraplats i antalet omnämningar är den näst första ombudsmannen Nikiforos Diamandouros som var sittande mellan 2003 och 2010 då hans förnamn har nämnts 133 gånger och efternamn 195 gånger i materialet. Det är betydligt mycket mindre än Jacob Söderman. Antalet artiklar under hans period som europeisk ombudsman är 137. Den minst nämna aktören är vår nuvarande europeiska ombudsman Emily O'Reilly vars förnamn endast nämns 10 gånger och efternamn 13 gånger i kodningsenheten vilket är anmärkningsvärt lite både jämfört med Jacob Söderman och Nikiforos Diamandouros. Antalet artiklar som hittats under tidsperioden hon varit sittande på posten var totalt 51. Det blir tydligt att det finns en skillnad på hur mycket plats aktörerna har i analysenheten. I artiklarna (463) som tagits fram i studien nämns Jacob Söderman i snitt en gång per artikel(1.00), Nikiforos Diamandouros utgör mindre en halv gång per artikel(0.28) och Emily O'Reilly nämns så pass lite som 0.02 gånger per artikel.

5.2.2 Den europeiska ombudsmannens relation till den europeiska medborgaren

Tabell 4. Visar resultaten av analysen på frågeställning två – Om den europeiska Ombudsmannen kopplas till den ”europeiska medborgaren” i svensk dagspress.

Analys två - medborgaren i fokus	
Kategori ett - Institutioner inom EU	
Kodenhet	Frekvens
Kommission*	992
EU-kommission*	450
Parlament*	625
EU-parlament*	338
Ministerråd*	116
EU-domstol*	23
ECB (Europeiska centralbanken)*	44
Revisionsrätt*	6
Ekonomiska och sociala kommittén*	0
Europeiska rådet*	0
Totalt antal träffar	2,594
Kategori två – Medborgaren i fokus	
Kodenhet	Frekvens
Medborgare*	200
Folk*	348
EU-medborgare*	33
Individ*	25
Invånare*	30
Människa*	0
Privatperson*	20
Civilperson*	0
Totalt antal träffar	656

I materialet finns tendenser på att ombudsmannen kopplas till den europeiska medborgaren då ord som förknippas med medborgaren visar en total på lite under sexhundra. Teorin om intuitionens

funktion syns då den även i hur svensk dagspress rapporterar om ämnet i fråga. Den kopplas betydligt mindre till medborgaren än EU:s institutioner. Det totala antalet frekvenser i analys två på institutionella begrepp är 2594. Detta betyder att i de 463 artiklar som analysen innehåller, nämns institutioner över tvåtusen femhundra gånger och ord som förknippas till medborgaren visar en total på lite under sexhundra. Detta resulterar i att EU:s institutioner nämns fyra gånger så mycket än variabler som hänvisar till den europeiska medborgaren.

5.2.3 Institutionens relation till öppenhet

Tabell 5. Presenterar resultaten av analys tre – om institutionen kopplas till begrepp som öppenhet.

<i>Analys tre - Transparens i fokus</i>	
Kodenhet	Frekvens
Öppen*	431
Offentlig*	328
Demokrati*	186
Rättighet*	128
Yttrandefrihet*	80
Tillgänglig*	41
Transparen*	12
Totalt antal träffar	1206

Ord kopplade till transparens uppkommer i materialet. Det finns tendenser på att ombudsmannen kopplas till begrepp som hänvisar till transparens och öppenhet eftersom resultatet visar en total på 1206. Det faktum att den europeiska ombudsmannen jobbar för transparens syns även i Sveriges rapportering av ämbetet. Det betyder att i de 463 artiklar som analysen innehåller, nämns kodenheterna ovan över ettusen tvåhundra gånger. Resultatet blir att ombudsmannen även i materialet förankras till transparens.

5.3 Resultat av manuell analys

Nedanför i tabellerna presenteras resultatet av samtliga två manuella analyser enskilt samt ett sammanställande resultat.

5.3.1 Den europeiska ombudsmannen och medborgaren 1994 –2004

Tabell 6. Presenterar resultat av frågeställning två och tre i analys fyra – kopplas den europeiska ombudsmannen till den europeiska medborgaren och om institutionen kopplas till begrepp som öppenhet 1994 - 2004.

Manuell analys av den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress mellan 1994 och 2004		
Antal artiklar i analysen: 323		
Frekvens: ”ombudsman*”: 1012	Frekvens	%
Har den europeiska ombudsmannen en koppling till den EO i svensk dagspress?		
Ombudsman* kopplas till institutioner	708	70%
Ombudsman* kopplas till medborgaren ”medborgarens institution”	214	21%
Kopplas institutionen till begrepp som transparens?		
Ombudsman* kopplas till öppenhet, offentlighet, insyn	134	13%

Resultatet visar att ombudsmannen kopplas i hög grad till andra institutioner, 70% av de totala kodenheterna. Det är inte förvånande då det finns en förankring till andra institutioner, men i kontrast till den grad medborgaren uppkommer påvisar detta en institutionalisering av ämbetet och en tydligare förankring till andra institutioner. I materialet kopplas EO till medborgaren i 21% av totalen. Detta kan anses som lite i kontrast till hur pass mycket andra institutioner nämns. Öppenhet är under dessa år relativt aktuellt och återfinns 13% i analysenheten.

5.3.2 Den europeiska ombudsmannen och medborgaren 2005 - 2015

Tabell 7. Presenterar resultat av frågeställning två och tre i analys 5 – kopplas den europeiska ombudsmannen till den europeiska medborgaren och om institutionen kopplas till begrepp som öppenhet 2005 – 2015.

Manuell analys av den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress mellan 2005 och 2015		
Antal artiklar i analysen: 140		
Frekvens: ”ombudsman*”: 420	Frekvens	%
Har den europeiska ombudsmannen en koppling till den EO i svensk dagspress?		
Ombudsman* kopplas till institutioner	276	66%
Ombudsman* kopplas till medborgaren ”medborgarens institution”	102	24%
Kopplas institutionen till begrepp som transparens?		
Ombudsman* kopplas till öppenhet, offentlighet, insyn	59	14%

Den europeiska ombudsmannen kopplas till institutioner i 66% av fallen och mindre till medborgaren i 24%. Resultatet är inte förvånande då det finns en förankring till andra institutioner. Kodenheter ”ombudsman*” kopplas till begrepp som öppenhet hela 14% under tidsperioden.

5.3.3 Komparativ sammanställning

Tabell 8. Redovisar sammanställningen av resultaten i analys 4 och 5.

Komparativ sammanställning av analys fyra och fem		
Tidperioder	1994 -2004	2005 - 2015
Artiklar	321	123
Kodenheter	1012	420
Frekvens i %		
Ombudsman* kopplas till institutioner	70%	66%
Ombudsman* kopplas till medborgaren ”medborgarens institution”	21%	24%
Ombudsman* kopplas till öppenhet, offentlighet, insyn	13%	14%

Institutioner dominerar i analysenheten då båda tidsperioderna kopplar EO till institutioner. Dock mer under första tidperioden (1994-2004). Till vilken grad EO kopplas till medborgare i materialet har inte förändrats mycket under tidens gång, detta tyder på trenden att nämna EO i en viss kontext inte förändrats under tiden mellan 1994 och 2015 men att det finns ett tydligt engagemang i att nå ut till det svenska folket och förklara vad ämbetet kan göra för dem. Under båda tidsperioderna kopplas ”ombudsman*” till begrepp som öppenhet omkring 13%, detta visar att även i svensk media har den europeiska ombudsmannen förankrats till öppenhet.

5.4 Sammanfattande resultatöversikt

Denna studie har undersökt framställningen av en institution inom den europeiska unionen med hjälp av tre frågeställningar riktade mot att se hur kopplingen mellan institution och individ syns i samband med institutionen i fråga. Undersökningen har försökt förklara hur den europeiska ombudsmannen framställs i svensk media utifrån ett par utvalda frågeställningar. Sammanfattningsvis visar resultatet att intresset för att nämna den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress har sjunkit, speciellt under tidsperioden mellan 2005 till 2016. Av personer som innehaft rollen som europeiska ombudsmän har Jacob Söderman har fått mer plats i svensk dagspress jämfört med Nikiforos Diamendouros och Emily O’Reilly. Utifrån resultatet av den datorbaserade och manuella analysen kan det fastställas genom de samhällsteoretiska

utgångpunkter som presenterats tidigare att en tydlig koppling till den europeiska medborgaren finns i analysenheten men kan anses oansenlig i förhållande till den grad EU:s institutioner nämns i analysenheten. Att främja för transparens inom EU är ett arbetsområde om EO, vilket även framkommit i materialet. Genom analysen har följande resultat erhållits:

- Intresset för att nämna den europeiska ombudsmannen i svensk dagspress har sjunkit.
- Antal artiklar där Jacob Söderman uppkommer är framstående i jämförelse med Nikiforos Diamendouros och Emily O'Reilly.
- En koppling mellan den europeiska medborgaren och den europeiska ombudsmannen finns i materialet.
- Den europeiska ombudsmannen kopplas till viss del till begrepp som öppenhet/transparens.
- den Europeiska Ombudsmannen uppkommer gärna i samband med andra europeiska institutioner i svensk dagspress enligt materialet.
- Till vilken grad begrepp som *medborgare* uppkommer i samband med den Europeiska Ombudsmannen i svensk dagspress har inte förändrats mycket under den avgränsade tidsperioden.

6.0 Diskussion

Under denna rubrik diskuteras resultatet utifrån tidigare forskning och uppsatsens teoretiska utgångpunkter. Först kommer en sammanfattande förklaring av resultatet. Därefter diskuteras utifrån ett historiskt perspektiv, förändringen av mediekkanaler i samhället och hur den patriarkala strukturen kan ha påverkat rapporteringen av denna institution. Därefter diskuteras huruvida den europeiska medborgaren är en maktlös eller ovetande individ och även resultaten rörande begrepp som transparens och öppenhet. Avslutningsvis presenteras en metodologisk diskussion.

6.2 Uppkomsten av nya informationsvägar

Undersökningens resultat visar för det första att medierapporteringen i dagspress har sjunkit. Från att publiciteten ökar från 1994 fram till år 2000 då antalet publicerade artiklar var som störst (67) för att sedan sjunka till endast 2 publicerade artiklar mellan 2014/2015. Kan medierapporteringen av ämbetet i svensk dagspress utifrån resultatet anses vara för låg? Det är problematiskt att fastslå

men om vi sätter resultatet i en större kontext blir det tydligt att institutionen har synt påfallande lite under de 22 år som undersökts. Det har publicerats 1 174 792 artiklar om EU/europeiska unionen i svensk dagspress enligt Retriever under det tidsspann studien är baserad på. EO har nämnts i 463 artiklar av 1 174 792 artiklar som nämner EU under dessa 22 år. Detta ger en procent på 0.04% av det totala antal artiklar som publicerats om den europeiska unionen. Det kan anses vara en liten del av den totala rapporteringen om EU i svensk dagspress mellan den 1 januari 1994 och 5 mars 2016.

Sveriges samhällsstruktur och medierapporteringens utveckling under den tiden kan tänkas vara en orsak till att rapporteringen förändrats gällande den europeiska ombudsmannen. Resultatet visar ett ökat intresse av att rapportera om institutionen fram till 2000-talet minskar därefter succesivt fram till 2004. Därefter pendlar antalet artiklar mellan 26 och 0 fram till år 2016. En orsak skulle kunna vara att antalet informationskanaler ökat som en konsekvens av internets genombrott. Vi kan med enkla knapptryck bestämma vilka artiklar vi väljer att läsa, vilka sidor på Facebook vi väljer att gilla och enkelt sälla bort information som inte anses relevant för oss själva. Vi lever i vad som brukas kallas för en cyberbubbla samtidigt som alltså vi lever i ett samhälle där vi också delar det sammanhang som strukturer och institutioner har skapat. Den mediekanal som denna studie är grundad på utgör endast är en liten del av samtliga informationskanaler som finns i dagens samhälle. Den europeiska ombudsmannen har också utvecklat egna verktyg för att nå ut till medborgaren utöver medierapportering, bland annat genom en egen hemsida där alla europeiska medborgare kan skicka in klagomål (se: <http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces>). Det är sannolikt att dessa nya informations- och kontaktvägar för att nå ut till medborgaren resulterat i mindre behov av massmedial uppmärksamhet.

En annan bidragande orsak är att den politiska, ekonomiska och kulturella process som Sverige och Europa genomgått under studiens tidsram också påverkat i vilken utsträckning den europeiska ombudsmannen syns inom den nationella offentliga sfären. Det årtionde som EO inrättades inleddes med Berlinmurens fall 1989, Tysklands återförening och det därpå följande inlemmandet av det tidigare Östtyskland i EU. Två år därefter upplöses Sovjetunionen och även i många delar av Östeuropa påbörjade demokratiseringsprocesser under 1990-talet. Under 1990-talet

förstärktes också den ⁶⁶ demokratiska prägeln gällande överstatligheten inom EU genom till exempel Maastrichtfördraget där stärkandet av demokrati var en av fem prioriterade punkter.⁶⁷ Utöver kommunismens fall och ett fördrag som satte demokrati högt på prioriterade mål så inleddes också processen att införa en gemensam valuta för EU:s medlemsländer. Valutan infördes för att sammankoppla EU:s länder monetärt och därigenom ta bort restriktioner mot fria kapitalrörelser. Utöver den fria kapitalrörelsen tillkommer även de fyra friheterna som är EU:s grundelement; fri rörlighet för kapital, varor, tjänster och människor.⁶⁸

Den senare delen av 2000-talet kan ses som en tid av stagnation istället för progression för EU. Ett fördrag som godkännades av EU-länder var Lissabonfördraget och träder i kraft den 1 december 2009, men finanskrisen 2008 fortsätter att påverka många länder hårt, spänningarna mellan sympatisörer för Ryssland och oppositionen under Ukrainakrisen fortsätter, Greklands trytande ekonomi har lett till många skilda åsikter för medlemmarna i EU. Idag befinner vi oss dessutom i en av Europas största flyktingkriser som sätter stor press på politikerna.⁶⁹ I detta nu står politikerna inför en uppgift att bevisa för medborgarna att EU faktiskt fungerar i såväl glanstider som kristider.

Dessa utvalda historiska händelseförlopp kan inte enskilt förklara varför ombudsmannen nämnts lite i svensk dagspress under 1990-talet och 2000-talet men åskådliggör att den europeiska ombudsmannen är del av en union och en större politisk, ekonomisk och kulturell kontext. Den offentliga debatten i den nationella offentliga sfären har på så sätt prioriterats utifrån intresse och relevans i tiden. Liksom Peita Kostadinova har påpekat kan transparens inom EU bortprioriteras till förmån för ökad effektivitet. På ett liknande vis har också rapporteringen av den europeiska ombudsmannen och vad den gör för att stärka EU:s demokrati prioriterats bort av svensk dagspress i tider av kris⁷⁰. Jag anser att det är under tider av skepsis mot EU och oroligheter

⁶⁶ "Europeiska unionens historia," Europeiska Unionen, hämtad maj 4, 2016, http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_sv.htm

⁶⁷ Europeiska Unionen "Treaty on European Union," 64.

⁶⁸ "Europeiska unionens historia," Europeiska Unionen, hämtad maj 4, 2016. http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_sv.htm

⁶⁹ Roland Zuiderveld, "Ukrainakrisen - detta har hänt," februari 18, 2015, hämtad maj 4, 2016, <http://www.svt.se/nyheter/utrikes/ukrainakrisen-pa-fem-minuter> och Andres Selnes, "europeisk ekonomi i svårt dilemma," mars 23, 2012, hämtad maj 4, 2016, <http://www.europaportalen.se/2012/03/europeisk-ekonomi-i-svart-dilemma> och "Eurobarometer," Europeiska kommissionen. Hämtad maj 2, 2016, http://ec.europa.eu/public_opinion/topics/eb40years_en.pdf.

⁷⁰ Kostadinova, "Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions," 3.

som EU ska visa sina bästa sidor och de inre krafter som faktiskt finns för att främja öppenhet och medborgarens demokratiska värden. Inte bara för att stärka bilden av EU utan för att stärka Europa. Förändringen av mediekkanaler i samhället samt olika historiska skeenden påverkar således hur medias rapportering av ämbetet kan förstås.

6.3 Ombudsman, Europa som politisk arena och genus

Ett resultat av undersökningen var att det föreligger skillnader rörande hur mycket aktörerna Jacob Söderman och Emily O'Reilly syns i media. Jacob Södermans förnamn förkom 466 gånger i materialet och hans efternamn 738 gånger. Antalet artiklar som hittades under tiden han var sittande på posten var 318. Emily O'Reilly har suttit på posten som europeisk ombudsman i sex år och hennes förnamn förkom endast 10 gånger i analysenheten och efternamn 13 gånger. Antalet artiklar som hittades mellan 2010 och 2016 var 51. Detta kan anses vara en indikation på att det föreligger en genuskodad koppling mellan den europeiska ombudsmannen som institution och maskulinitet.

Det finns utöver antalet artiklar, tre orsaker till varför Jacob Söderman nämns flest gånger. För det första var han den första personen att sitta vid posten som europeisk ombudsman och hade därför många ögon på sig. För det andra var Jacob Söderman EO under den tid som kan betraktas som en period av progression inom EU, genom exempelvis Maastrichtfördraget 1992, Euro som ny gemensam europeisk valuta och de fyra friheterna.⁷¹ För det tredje kan även tänkas att den nationella identiteten är så pass förankrad till Sveriges medierapportering att intresset för att rapportera om ämbetet under 1990-talet och början av 2000-talet inte endast berodde på att det var nytt och intressant utan också det faktum att Jacob Söderman är från Norden och därtill pratar svenska. Jacob Söderman kunde på så sätt kliva närmare Sverige som nation och den nationella offentliga sfären istället för att tillhöra en europeisk. Att han var världens första europeiska ombudsman under en tid av demokratisk progression och hade en kulturell koppling till Sverige kan tänkas vara en bidragande orsak till varför han utmärker sig gällande synlighet i svensk medierapportering.

Till vilken grad den nuvarande ombudsmannen Emily O'Reilly har omnämnts i analysenheten var nära raka motsatsen till Jacob Södermans. De fåtal gånger som Emily O'Reilly

⁷¹”Eurobarometer” Europeiska kommissionen, hämtad maj 2, 2016.
http://ec.europa.eu/public_opinion/topics/eb40years_en.pdf

omnämns tyder på att hon är del av ett system där en patriarkal ordning fortfarande råder.⁷² För att nämna ett par kontextualiserande exempel så är 63% män i det europeiska parlamentet, i kommissionen är 9 av 28 kommissionärer kvinnor, i europeiska rådet är 14 av 28 kvinnor.⁷³ Samtliga institutioner som är de högst beslutsfattande organen inom EU och ett ansikte utåt för Europa så är männen i majoritet. Det finns ett flertal olika förklaringsmodeller gällande både de utmaningar som kvinnor har i dessa mansdominerade sammanhang samt varför kvinnor både uppmärksammas men samtidigt också förminskas i en patriarkal kontext. Rosalind Kanter beskriver att minoriteter i olika sammanhang nominellt får symbolisera och representera hela sin ”grupp”.⁷⁴ På så vis blir Emily O’Reilly synliggjord som en kvinnlig europeisk ombudsman i raden av europeiska ombudsmän. Denna skillnad mellan *en kvinnlig europeisk ombudsman* och *en europeisk ombudsman* kan också förklara den skillnad som påträffats i rapporteringen. Det kan tänkas att den position som ombudsmannen har idag inte uppmuntras i svensk media då kvinnor på maktpositioner alltså verkar inom en patriarkal struktur där makt fortfarande i högre utsträckning associeras med män och maskulinitet.

6.4 Öppenhet för en omedveten eller maktlös europeisk medborgare

Resultatet visar för det tredje att institutionen i fråga även i analysenheten har en tydlig förankring till den europeiska medborgaren och begrepp som hänvisar till öppenhet. I den datorbaserade analysen där ord som *medborgare* kodats är frekvensen totalt 656 i samtliga 463 artiklar och kodenheter som hänvisar till öppenhet uppgav en frekvens på 1206. Siffrorna påvisade att kopplingen till begrepp som *medborgare* och *individ* och begrepp som hänvisar till *öppenhet* och *transparens* finns i materialet och att det finns tendenser på att den europeiska ombudsmannen uppkommer i samspel med dessa begrepp. Den manuella analysen tydliggjorde tendenserna ytterligare eftersom institutionen i fråga kopplades i 24% av kodenheterna till medborgaren på något sätt mellan 2005 och 2015 och 21% av kodenheterna mellan 1994 och 2014. På så vis

⁷² Rosalind Kanter i Eran Shor, ”A Paper Ceiling: Explaining the Persistent Underrepresentation of Women in Printed News,” *American Sociological Review* 80 (2015): 960–984 doi: 10.1177/0003122415596999. 966.

⁷³ ”Kommissionärerna,” Europeiska Kommissionen, hämtad maj 5, 2016. http://ec.europa.eu/commission/2014-2019_sv och ”Donald Tusks Kansli,” Europeiska rådet, hämtad maj 5, 2016. <http://www.consilium.europa.eu/sv/european-council/president/cabinet/>

⁷⁴ Eran Shor, ”A Paper Ceiling: Explaining the Persistent Underrepresentation of Women in Printed News,” 2-5.

stämmer resultaten överens med den teori som presenterats om den europeiska ombudsmannens verksamhetsroll då den både i teorin och praktiken har en tydlig förankring till individen.

Utifrån analysens resultat kan två slutsatser dras rörande den europeiska ombudsmannens relation till den europeiska medborgaren. För det första tillför verksamheten som den europeiska ombudsmannen bedriver och den tydliga kopplingen till medborgaren i materialet en förståelse till idén om ett Europa för medborgaren. För det andra bidrar det med ett argument mot idén om att den europeiska medborgaren är en maktlös individ inom EU då den europeiska medborgaren har möjlighet att få sin röst hörd genom att kontakta ombudsmannen. Dock kan institutionen anses vara tillräckligt avlägsen och institutionaliserad för att inte kunna förändra bilden av EU som en union utan medborgerlig input.

Rörande öppenhet kopplades 13-14% av kodenheterna mellan båda tidsperioderna till öppenhet. Det väcker intresse då institutionen uppkommer i samband med transparens som dilemma under båda tidsperioderna. Det visade att den europeiska ombudsmannen även i media har koppling till dilemmat om transparens inom EU. Dock var kopplingen till mindre grad än väntat men tillräckligt mycket för att kunna fastställa att även i media har transparens en tydlig koppling till institutionen. Det kan tänkas att ämbetet kan vinna i kapacitet om dialogen med medborgare förstärks i samband med en synligare offentlig politisk debatt.

6.5 En ombudsman i ett demokratiskt värdegrundsturt Europa

Vad är då avslutningsvis teorin om den europeiska ombudsmannen som institution som fastställs genom detta. Jo, i svensk media har den europeiske ombudsmannen främst sammankopplats med värden: ”En man som jobbar inom institutionerna och är en del av den slutna EU-strukturen”. De värden som framträder i analysen står i djup kontrast med den institutionella uppkomsten och funktionen av detta ombudsmannasystem. Som skrevs i inledningen spelar media en viktig roll i vad medborgare vet om den politiska världen, i sin rapportering har media snarare konserverat vissa diskursiva föreställningar och bidragit till att vidmakthålla konservativa och patriarkala politiska mönster än lyckats åstadkomma dess viktigaste uppgift, nämligen att sakligt och nyanserat informera medborgare om de rättigheter och de politiska instanser som individer i Europa åtnjuter i ett komplext politiskt europeiskt system. Detta är mycket allvarligt för den demokratiska processen.

Utöver den värdegrund som den europeiska ombudsmannen står på har de tre teorierna som genomsyrat arbetet en koppling till varandra. Den europeiska ombudsmannens roll, problematiken kring en europeisk offentlig sfär och hur den europeiska ombudsmannen förbättrar EU:s transparens kan tänkas vara teoretiskt kopplade till varandra på följande sätt. Om synligheten för ombudsmannen kan öka inom de offentliga sfärerna så kommer också transparensen inom EU öka genom att medborgare blir medvetna om den europeiska ombudsmannens verksamhet som direkt länk mellan europeiska medborgaren och den europeiska unionen. För att detta skulle kunna bli möjligt så kan det tänkas vara så att kopplingen mellan institution och medborgare bör bli starkare för att undvika att den stannar på institutionell nivå samt att uppmuntra den europeiska medborgaren att kritisera och klaga. Det kan tänkas att det är genom dessa kanaler EU kan utvecklas från att vara en union för folket till en union av folket. En bättre relation till medborgare och en bättre synlighet bland medlemsländernas vanliga medborgare kan göra att förståelsen och medvetenheten för vilka inre krafter som finns i unionen förbättras. På så sätt kan den europeiska ombudsmannen få en starkare roll inom den EU och därav kan den demokratiska utvecklingen förbättras.

6.6 Metod diskussion

Rörande studiens vetenskapliga kvalitet är för det första den manuella analysen dubbelkodad för att öka dess reliabilitet men bör trots detta läsas med ett kritiskt öga då analysen liksom andra delar av arbetet är konstruerade genom ett mänskligt öga. För det andra är den datorbaserade analysen baserad på att konsekvent räkna utvalda ord, vilket i sin tur betyder att ord/begrepp som lämnats utanför kodningsschemat lett till att information lämnas utanför analysen och den information som tagits fram är utvald utifrån de frågeställningar som skapats. För det tredje har datorprogrammet Antconc som används ansetts generera giltiga data då datorprogrammet räknar konsekvent. Dock bör forskningens giltighet ses med ett kritiskt öga då reliabiliteten kan ses som hög men även ett datorprogram har brister, något som stötts på under analysens gång. Trots dessa tre aspekter gällande arbetets vetenskapliga kvalitet har målet genom hela arbetets gång varit att uppnå högsta möjliga reliabilitet och att alla slutsatser som dragits grundas på trovärdighet till resultaten som tagits fram.

En jämförelse med vad andra fått för resultat kan inte genomföras då det inte hittats någon likande studie. För det första är det viktigt att ha i åtanke att den datorbaserade analysen

endast utgörs av siffror som kan tolkas på olika sätt och att det oskrivna ordet inte kan räknas. Detta är problematiskt då det finns mycket information som önskats genereras ut från materialet genom att tolka och analysera texten på ett mer djupgående sätt. Det har försökts rättas till genom att ge djupgående förklarningar till varför resultaten tolkats som det gjorts och utöka analysen med en manuell analys. För det andra har alla resultat inte diskuterats utan har valts ut i mån av intresse, relevans och tid. På så sätt är en av bristerna i undersökningen det faktum att alla resultat inte fått plats i diskussionsdelen. Liksom jag valt vilka resultat som diskuteras har även vissa koncept valts att inte lägga fram förklaringar på, till exempel *Europa* och *kollektiv identitet*. Dessa koncept anser jag viktiga för förståelsen kring ämnet i fråga men har aktivt valt att låta läsarna själva definiera/tolka vad begreppen innebär för dem för att ge en större möjlighet till egen tolkning kring ämnet i fråga och inte rama in varken *Europa* eller *kollektiv identitet* i en kategori.

Jag anser att ytterligare forskning kring ämnet nödvändig och att uppmuntrandet för att europeiska medborgare ska höras lite mer kan fortlöpa under tiden EU med tiden blir mer och mer sammanflätat inom många olika områden. Då arbetet är baserat på svensk dagspress finns det intresse att bredda scoopet och analysera andra mediekanaler och platser där den europeiska ombudsmannen tar plats.

Referenser

Böcker

Bergström, Göran., och Kristina Boréus. Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Lund: Studentlitteratur, 2015.

DeBardeleben, Joan., and Achim Hurrelman. Democratic Dilemmas of Multilevel Governance: Representation and Accountability in the European Union, New York: Palgrave Macmillan, 2007.

Marias, Epaminondas A. The European Ombudsman. Maastricht: European Institute of Public Administration, 1994.

Risse, Thomas. A community of Europeans?: Transnational Identities and Public Spheres. Ithaca och London: Cornell University Press, 2010.

Rowat, Donald C. The Ombudsman Plan: The Worldwide Spread of an Idea. Lanham, New York och London: University Press of America, 1985.

Tallberg, Jonas. EU:s politiska system. Lund: Studentlitteratur, 2012.

Warleigh, Alex. Understanding European Union Institutions. London och New York: Routledge, 2002.

Weber, Robert P. Basic Content Analysis. Newbury Park: Sage Cop, 1990.

Wessler, Hartmut. "The quest for a European Public Sphere: News Media and Democratic Legitimacy." i Democratic Dilemmas of Multilevel Governance, edited by Joan DeBardeleben, and Achim Hurrelman 94-135. New York: Palgrave Macmillan, 2007.

Artiklar

Ivanov, Alexandra. ”Den 23e juni smäller det.” Svenska Dagbladet, april 21, 2016. hämtad april 28, 2016. <http://www.svd.se/den-23-juni-smaller-det/om/brexit-hotet>

Mattson, Pontus. ”Undersökning visar: Minskat EU-stöd i Sverige.” SVT Nyheter, april 18, 2016. hämtad april 24, 2016. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/minskat-eu-stod-i-sverige>.

Rydén, Daniel. ”Svenskar okunniga om EU Unionsmedborgarskapet.” Sydsvenskan, december 22, 2002. hämtad mars 3, 2016. <http://ret.nu/IKIfdY>.

Selnes, Andres. ”Europeisk ekonomi i svårt dilemma.” mars 23, 2012. hämtad maj 4, 2016. <http://www.europaportalen.se/2012/03/europeisk-ekonomi-i-svart-dilemma>

Tidningarnas Telegrambyrå. ”Färre klagomål till EU:s ombudsman.” TT nyhetsbyrån, April 29, 2010. hämtad mars 3, 2016. <http://ret.nu/aAGaGHog>.

Zuiderveld, Roland. ”Ukrainakrisen - detta har hänt.” februari 18, 2015. hämtad maj 4, 2016. <http://www.svt.se/nyheter/utrikes/ukrainakrisen-pa-fem-minuter>

Webbsidor

Europeiska Kommissionen. ”Eurobarometer.”

http://ec.europa.eu/public_opinion/topics/eb40years_en.pdf hämtad maj 5, 2016.

EUR-lex. ”demokratiskt underskott.” [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=sv)

[lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=sv](http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=sv) hämtad maj 6, 2016.

Retriver-info. ”Om retriever.”, hämtad april 25, 2015. <http://www.retriever-info.com/sv/om-oss/>

Riksdagens Ombudsmän – JO. ”Historik.” hämtad mars 13, 2016. <https://www.jo.se/sv/Om--JO/Historik/>

Laurence Anthony Websites. "Homepage." hämtad mars 23, 2016.

<http://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>

Europeiska Unionen. "Europeiska unionens historia." hämtad maj 4, 2016.

http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_sv.htm

Europeiska Kommissionen. "Kommissionärerna." hämtad maj 5, 2016.

http://ec.europa.eu/commission/2014-2019_sv

Europeiska Rådet. "Donald Tusks Kansli." hämtad maj 5, 2016.

<http://www.consilium.europa.eu/sv/european-council/president/cabinet/>

Rapporter

Europeiska Kommissionen. "Treaty on European Union." Office for Official Publications of the European Communities (1992): hämtad april 27, 2016. ISBN 92-824-0959-

Europeiska Ombudsmannen. "Årsrapport 1995." Europeiska unionen (1995): 4. hämtad mars 5, 2016. doi: okänt.

Europeiska ombudsmannen. "Årsrapport 2003." Europeiska Unionen (2004): hämtad mars 7, 2016. ISSN: 1680-3892

Europeiska Ombudsmannen. "Årsrapport 2014." Europeiska Unionen (2015): 5-15. Hämtad: mars 5, 2016 doi: 10.2869/1354

- Europeiska Ombudsmannen. "Översikt: Europeiska Ombudsmannen." Europeiska Unionen (2010): hämtad mars 28, 2016. ISSN: 1831-3728.

Vetenskapliga artiklar

Curtin, M. Deirdre. "Transparency and Political Participation in EU Governance: A Role for Civil Society?." Cultural Values 3 (1999): 445-471. hämtad mars 5, 2016. doi: okänt.

Kostadinova, Petia. "Improving the Transparency and Accountability of EU Institutions: The Impact of the Office of the European Ombudsman." *JCMS: Journal of Common Market Studies* 5 (2015): 1077 – 1093. hämtad mars 13, 2016. doi:10.1111/12245

Shor. Eran. "A Paper Ceiling: Explaining the Persistent Underrepresentation of Women in Printed News." *American Sociological Review* 80 (2015): 960–984 doi: 10.1177/0003122415596999.